

המוצא תפילין פרק עשירי עירובין

קד.

עין משפט גר מצוה

סח א ב מיי פ"ו מהל' תמידין הלכה ג:
 ס"ג ד מיי פ"ח מהלכות שבת הל' ד סמך לאון
 סה טו"ש"ע א"ח סי' שג ספ"ד י'
 ע ה מיי פ"ג שם הל'ד סמך שם טו"ש"ע א"ח סימן שלח פט"י ז'
 ע"ו ו' מיי פ"ד מהל' שבת הל' טו טו"ש"ע שם ספ"ד י'
 ע"ז ז' מיי פ"ח מהל' שבת הלכה ג סמך שם טו"ש"ע שם פ"ה י'
 ע"ח ח' מיי שם הלכה ה טו"ש"ע שם ספ"ד י':

רב ניסים גאון

בדוקין מלה. מפורין על הכבש שלמזבח. והחם במים יומא אמור במאי דהיא בוק מידי דמיכרדיי הוא.

רבינו הגנאל (המשך)

הגולה והגלגל נותן עליו [ו]משם מספקין מים לכל תורה. והגלגל הזה כשממלאין בו מוצא קול גדול. כהונת מירוחו היו שמעין קול שישע בו קטן מוכני לכיור, וזה לא התירו אלא במקדש. לפיכך כשראה עולא לאתור האיש שהקיש והיכה הדלת בשבת והשמיע קול בוקשתו אמר ליתחיל גופיה וההוא אבדא דקא מהלל שבתא. וא"ל רבא לא אסרו השמעת קול ע"כ כי האי גונאט אלא למקיש ומשמיע קול של שיר בלבד. איתביה אביי מעלין בדיפיי ומטיפין פי מורק לחולה בשבת. פי להודיע שמותר לעלות יין מחבתי בדיפיי. ופי' דיפיי, כגון מניקות שיש לה שני פיות ומכניס פיו האחד בחבתי ושואב בכד ומעלה היין בכחו. ויש פה אחר למעלה מזה פתח הדיפיי הנחתו בפיו ממין דר, שהיין בהנעתו ליד מקלח יורצא ומקלחו בכלי אחר, עד שמורק כל היין שבתות. פי' משפין מי אדק, שמענו כי הוא כלי העשוי ולועט כמין כזו נקוב בקרקע [תנן] נקבין דקין דקין ופיו צר. ממלאין אותו מים וסותמין פיו, כל זמן שפיו סתום אין המים שבתוכו שותחין מן הנקבים, שבת הירוח מנוע את המים, וכשפותחין פיו ירנס האויר ורוחה תמשק שבתוכו ומטיף טיפה אחר טיפה טיפות דקות, ונותנין תחתיו כלי לחיטה כגון ספל וכיוצא בו, וכשנופתל טיפה על הכלי משפעת את הקול טיפה אחרי טיפה כמין קול משורר. ואמרינן מאי לא להני מי אדק שהתירו כמנים לחולה, לאו בחולה הישן ומבקשין להקיש, וישנן לפני זה הקול כפי קרקע. והנה לחולה לבד התירו משום סכנה, אבל לבריא כי האי גונאט אסור שמוליד קול בשבת. וקשיא לרבא דאמר לא אסרו אלא בקול של שיר בלבד. ופריך לא לעולם בחולה ניחור ורוצה שישן דמשתמע הללו טיפה דמטיפין מאדק כי זמזומי. מתיבין המשמר זרעים מפני העופות שלא ירדו ויפסידום, משקאין ומדלעין מפני החיות. הרי זה משמר כדרכו והולך, ובלבד שלא יספק ולא יטפח ולא יוקד יוקד כדרך עושה בחול. אמאי קאסר לאו משום דאלויד קלא אסיר. ופריך רב אחא בר יעקב איבא דרבה לא אסרו

לישמעינן ציצור קמן. אי ללול אסור במדינה פריך שפיר לישמעין ללול דמקדש מותר ובמדינה אסור אבל נראה לר"י ללול שרי במדינה וקשיא דלס כן מאי פריך ומפרש ר"י דפריך הכי דליתני במתניתין הן שלקה בלכבש כוכך לו ללול זין במקדש זין במדינה ואם להוליא דס כלן וכלן אסור: **דר"ש רבא חצר שנתקלקלה.** הלכתא כדמסיק דלא ירדה לא צלל ולא צקופה אלא בשוליי קופה שנשתברה ונשארו בה השוליים כדפירש בקוטרס אי נמי הופך הקופה ונותנה על שוליה דהיינו על ידי שינוי אצל ציד נראה לר"י דאסור:

הבי גרים בקונטרס א"א הא דאמר רב נשים המשחקות באגוזים בו' לא משום אשוויי גומות דאי לא תימא הכי בו' ומימה תרמי דרז למה לי ומיהו י"ל דמדא מכלל חזרתה איתמר ור"ח גרס הכי אלא דאמר רב יהודה נשים המשחקות באגוזים כו' לא דמשתמע קלא כי זמזומי פירוש שזרק אחד ומקבל אחד בשמעת קול דאסור והדר קאמר ואלא הא דאמר רב יהודה נשים המשחקות בתפוחים כו' ומינה לא משום אשוויי גומות והשפת תרי עיניי אסור אשמעינן ומיהו אין למחות בגזשים ומניקות דמוטב שיהו שוגגין ואל יכו מוידין פ"ח דהלכתא כעולא דאפילו קול שאינו של שיר אסור אף על גב דשני רבה לא סמכיני תיובתא דאקשי ליה אביי רבא לא מהכתיז ורזי אלפס והר"י יהודה צר ברזילי פסקו כרבה דרז אחא צר יעקב מתקן אליציה וקאי אמיתר נמי כוומיה דשרא למימלא בגילגולא במחוזא: **גזרה שבא ימלא צנינתו וצחורבתו. מפרש רבינו תס דדוקא בגלגלי גדולים שממלאין ארבע מים צימד שיהו ללא ימגור ארבע שלנו קטנים הם שולל גרמיני: **לא****

מיארק לחולה בשבת לחולה אין לבריא לא ה"ד לאו דנים וקא בעי דליתער ש"מ אולודי קלא אסיר לא דתיב וקא בעי דלנים דמשתמע כי קלא דזמזומי איתביה **ה' המשמר** פירותיו מפני העופות ודלעיו מפני החיה משמר כדרכו בשבת ובלבד שלא יספק ולא ישפח ולא יוקד כדרך **ה' שהן עושין בחול מאי טעמא** לאו דקמוליד קלא ובל אולודי קלא אסיר אמר רב אחא בר יעקב גזירה שמוא יטול צרור ואלא הא דאמר רב יהודה אמר רב **נשים המשחקות באגוזים אסור מאי טעמא** לאו דקא מוליד קלא ובל אולודי קלא אסיר לא דלמא אתי לאשוויי גומות דאי לא תימא הכי הא דאמר רב יהודה נשים משחקות בתפוחים אסור התם מאי אולודי קלא איבא אלא דילמא אתי לאשוויי גומות תנן ממלאין מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת במקדש אין במדינה לא מאי טעמא לאו משום דאולודי קלא ואסיר **ה'** לא גזירה שמוא ימלא לגינתו ולחורבתו לא מימלא בגילגולא במחוזא אמר מאי טעמא גזרו רבנן שמוא ימלא לגינתו ולחורבתו הכא לא גינה איבא ולא חורבה איבא כיון דקא חזא דקא תרו

שנשתברה ונשאר השוליים: **טרף אצטא.** הקיש על הדלת באגרופו והשמיע קול: דקא מחיל שפס. דקסבר כל אולודי קלא אסיר: **קול של שיר.** הגשמע כעין שיר ונותנה וצנחת: מעלין יין מתחית לחתי ע"י שני קנים החתומים באלכסון ומניח ראשין המשופעים זה כנגד זה ונותן אחד מן הקנים צנחית ומונך צפוי בראש הקנה האחר מעט מן היין אצטא וקול שפס והיין יוצא כולו מאליו. **דיופי שתי פיות.** ומטיפין מיארק לחוה. **כ' כלי הוא ופיו כר** ושל מתכת הוא ומוקב בתחתיו נקבים משום דקין וממלא מים וסותם פיו העליון וכל זמן שפיו סתום אין המים יוצאין ונקבים משום דקין ונותן כלי מתכת וכופהו תחתיו וקולן נשמע לחולה: וקא צעי לאסעורי. ע"י קול זה ומתרחין להקילו צידים שמוא יבעית וכיון דלהקין הוא לא צנעימה וצנחת נשמע שהרי קול נעים מרדימו והולך אפ"ה לצריא לא: **זמזומי.** קניצ"ש: **לא יעפח.** ידיו על לבו: **יספוק.** כף אל כף: **ירקד.** צרגל להשמיע קול להצניע העופות: **שמוא יטול צרור.** וזרזוק לרה"ר להצניע העופות: **משחקות באגוזים.** לגלגלן דרך דף ומכות זו את זו כדרך שמשחקות הנשים: **לאשוויי גומות.** להכין דרך לגלגל האגוז: **בתפוחים.** נמי כה"ג: **אולודי קלא.** שהגלגל משמיע קול: **גורה שמוא ימלא לגינתו.** מתוך שממלאין צו בלא טורח אתי להשקות צו צנינתו וחורבתו בשבת:

שלש על שלש חוללו. ומשום יתור צגדים: **לימא פליגא.** הא דרבה אדרב יהודה בריה דרבי חייה דחשיב ללול קטן יתור צגדים: **שאני ללול דחשיב.** ואיכא למימר דמודה זה רבא אבל רבי יוחנן פליג עליה דהא עלה קאי ופליג: **ולרבי יוחנן.** דאמר ללול נמי שרי: **לישמעינן.** תנא דמתניתין ללול קטן דלא חיין וכו"ש גמי: **דגמי מסי.** משום שבת אצטרין למתני גמי דאף על גב דמסי שרי במקדש: **מתני' בוזקין מלה.** מפורין ומתתין על הכבש מפני שחלק הוא וכשהגשמים נופלין עליו הוא מחליק. **בוזקין לשון כיתות** כדאמר צפרק צ' דיומא (דף כב): **ממאי דהאי ויפקדס צנוק** [ש"א י"ל] מידי דמיצוק הוא ועוד כמראה הצוק יתחאל [ז] מפרש צנעימה (ג): **כאור היולא** אין החמסים שזורפין בהן וצד וחס נקובים וסדוקים ולזה היולא צנעק יש צו כמראה ירקק או אדמדם: **וממלאין מבור הגדול כו'.** כך שמן ושניהם צלשכת העורה: **נגלגל טורין צלש"ו.** אצל במדינה לא טעמא מפרש צנערמא משום שמוא ימלא צנינתו ולחורבתו: **ומבאר הקר צניט.** ולא צנעת וצנערמא [ע"כ] מפרש מאי יבוא: **גב' מפשוריא.** מקום: **ומרדה צה.** שוטח צה: **דלא מצטל ליה.** וליכא משום אשוויי גומות דמלכא הוא צנעת דהוי צניני דמידי דחזי למלכל בהמה או לטיט החומות לא מצטל ליה התם אלא אצל מלה משדרס צרגל לא חזי ומסתמא מצטל ליה ובמדינה אסור: **קא מוסיף אצניט.** ואפילו צחול אסור להוסיף על המוצח דכתיב הכל ככתב מיד ה' עלי השכיל וכו': **דבריס** שאמרתו לפניכם טעות הן בידי ברם כך אמרו משום רבי **ה'** אליעזר וכשהוא מרדה אינו מרדה לא בסל ולא בקופה אלא בשוליי קופה הדר אוקים רבא אמורא עליה ודרש **ה'** דברים שאמרתו לפניכם טעות הן בידי ברם כך אמרו משום רבי **ה'** אליעזר וכשהוא מרדה אינו מרדה לא בסל ולא בקופה אלא בשוליי קופה: **ממלאין מבור הגולה:** עולא איקלע לבי רב מגשה אתא ההוא גברא טרף אבבא אמר מאן **ה'** האי ליתחל גופיה דקא מחיל ליה לשבתא א"ל **ה'** רבה **ה'** לא אסרו אלא קול של שיר איתביה אביי **ה'** מעלין בדיופי ומטיפין **ה'** מיארק לחולה בשבת לחולה אין לבריא לא ה"ד לאו דנים וקא בעי דליתער ש"מ אולודי קלא אסיר לא דתיב וקא בעי דלנים דמשתמע כי קלא דזמזומי איתביה **ה'** המשמר פירותיו מפני העופות ודלעיו מפני החיה משמר כדרכו בשבת ובלבד שלא יספק ולא ישפח ולא יוקד כדרך **ה'** שהן עושין בחול מאי טעמא לאו דקמוליד קלא ובל אולודי קלא אסיר אמר רב אחא בר יעקב גזירה שמוא יטול צרור ואלא הא דאמר רב יהודה אמר רב **נשים המשחקות באגוזים אסור מאי טעמא** לאו דקא מוליד קלא ובל אולודי קלא אסיר לא דלמא אתי לאשוויי גומות דאי לא תימא הכי הא דאמר רב יהודה נשים משחקות בתפוחים אסור התם מאי אולודי קלא איבא אלא דילמא אתי לאשוויי גומות תנן ממלאין מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת במקדש אין במדינה לא מאי טעמא לאו משום דאולודי קלא ואסיר **ה'** לא גזירה שמוא ימלא לגינתו ולחורבתו לא מימלא בגילגולא במחוזא אמר מאי טעמא גזרו רבנן שמוא ימלא לגינתו ולחורבתו הכא לא גינה איבא ולא חורבה איבא כיון דקא חזא דקא תרו

שלש על שלש חוצצות פחות משלש אין חוצצות והיינו דרבא אמר רב חסדא לימא פליגא דרב יהודה בריה דרבי חייה דחשיב ללול קטן יתור צגדים: **שאני ללול דחשיב.** ואיכא למימר דמודה זה רבא אבל רבי יוחנן פליג עליה דהא עלה קאי ופליג: **ולרבי יוחנן.** דאמר ללול נמי שרי: **לישמעינן.** תנא דמתניתין ללול קטן דלא חיין וכו"ש גמי: **דגמי מסי.** משום שבת אצטרין למתני גמי דאף על גב דמסי שרי במקדש: **מתני' בוזקין מלה.** מפורין ומתתין על הכבש מפני שחלק הוא וכשהגשמים נופלין עליו הוא מחליק. **בוזקין לשון כיתות** כדאמר צפרק צ' דיומא (דף כב): **ממאי דהאי ויפקדס צנוק** [ש"א י"ל] מידי דמיצוק הוא ועוד כמראה הצוק יתחאל [ז] מפרש צנעימה (ג): **כאור היולא** אין החמסים שזורפין בהן וצד וחס נקובים וסדוקים ולזה היולא צנעק יש צו כמראה ירקק או אדמדם: **וממלאין מבור הגדול כו'.** כך שמן ושניהם צלשכת העורה: **נגלגל טורין צלש"ו.** אצל במדינה לא טעמא מפרש צנערמא משום שמוא ימלא צנינתו ולחורבתו: **ומבאר הקר צניט.** ולא צנעת וצנערמא [ע"כ] מפרש מאי יבוא: **גב' מפשוריא.** מקום: **ומרדה צה.** שוטח צה: **דלא מצטל ליה.** וליכא משום אשוויי גומות דמלכא הוא צנעת דהוי צניני דמידי דחזי למלכל בהמה או לטיט החומות לא מצטל ליה התם אלא אצל מלה משדרס צרגל לא חזי ומסתמא מצטל ליה ובמדינה אסור: **קא מוסיף אצניט.** ואפילו צחול אסור להוסיף על המוצח דכתיב מיד ה' עלי השכיל שהצנין נמסר לדוד על ידי הנציאים שלא להוסיף ושלל לגרוע. ואית דנקיט ליה משום שבת ולא היא דהא צכסוי הדס צשחיתת חולין (חולין פג): **לאיירי צחול הכי נמי פרכינן:** וא קאי ה' חזי צנינה. צנין רגליהם לכבש וליה כי האי גונאט פסולה דתנן צשחיתת קדשים (זכמים טו): **כל הזכמים שקבל דמן זר ואונן וערל יושב ועומד על גבי כלי על גבי רגל בהמה וע"ג רגל חנירו פסול והתם יליף טעמא: צהולקס אברים לכבש** דלאו עבודה היא. לעולם לא מצטל עלה אלא לאחר דריעה מולחין ממנו עורות קדשים ודקשיא לך הא הוי חליצה לא תקשה דהא דתני בוזקין מלה צהולקס אברים לכבש קאמר דלאו עבודה דקא ס"ד השתא דקיון דכל הכפרה תלויה צדס אע"ג דהקטר חלזים הוה עבודה הולכה דידהו מיהא לא חשיב: **ה' והקריז אם הכל ירשא דקרא והקריז והכרעים ירחן רישא אלמא באברים קמשתעי קרא ומדעני כהונה שמע מינה עבודה היא: ומרדה צה.** לדרוס עליה: **לא צלל ולא בקופה.** כדרך חול: **שוני הקופה.**

הנהרות הב"ח (א) גברא לישמעין ללול קטן אבז צפרי צ' דומים מלה מתקס וכו': **ר"ש** צפרי צ' דומים מלה מתקס דף טי דטולא מסכתא אורי שבת אורי ועיקר משום שבת נקט לה הלך ל"ג מלה אלא ה"ג והשאר חסר ולא טעם כוונתו:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ומטיפין וכו' כלי הוא. ע"י מטיף פ"ב מ"ו דלניס:

לעוי רש"י

טורין. ציר. צינבייש. צלצלים פנמונים.

מוסף רש"י

לימא פליגא. דרבה אדרב יהודה, דאלו י' יומן שפיעא לן דפליג עליה ואפילו צלול קטן מכשר דהא עלה קמסרד ופליג, אלא דרבה דאיתמר לה בעלגא מ' יומא פליג אורי יהודה דנימא דרבה אפילו צלול קטן מכשר שלח נמקס צגדים (זכמים טו). ור"י יוחנן. דקאמר אפילו צלול לא חזי, דגמי מסי. מפרש המכה ופ"ה מותר דאין שבות נמקדש, דלולא מסכתא פליג אורי ועיקר משום שבת נקט לה (זכמים טו). קא מוסיף אבנין. להנציחם והכי לא חזק ורובו ורובו צניני נמסר לדוד על פי ענינאם, דמתני דברכי הימים דקאמר ליה דוד ללחמה הכל ככתב מיד ה' עלי השכיל מלאת הפניות, על שלל אורי לימד (חולין פג). והקריב הכהן את הכלי. וגי אברים כתיב והקריב והכרעים ירחן רישא אלמא באברים קמשתעי קרא ומדעני כהונה שמע מינה עבודה היא: **ומרדה צה.** לדרוס עליה: **לא צלל ולא בקופה.** כדרך חול: **שוני הקופה.**

רבינו הגנאל

בשלמא ליהודי בריה דר' חייא, היינו דקתב במתני גמי מכלל דחתיבת גבר חוצצת, אלא לרבי יוחנן ניתני ציצור קטן וכיוצא בו. ופרקינן הא קא משמע דגמי מסי. פסיקא בוזקין מלה על גבי כבש בשביל שלא יחליק. ורבינו חצר שנתקלקלה בימי הגשמים מביא תבן ומרדה בה **ה'**, תבן אין מלה לא. ופרקינן אמאי לא בויק תבן על גבי הכבש משום דתבן לא מבטיל ליה וכיון דלא מבטיל ליה חוצץ, ואישתכח דלא מסגי בכבש. ואמרינן האי מלה היכי דמי, אי דמבטיל ליה אישתכח דמוסיף על בנין. ואי לא מבטיל ליה חוצצת, ופרקינן אין בוזקין המלה על הכבש, אלא בהולכת אברים לכבש דלאו עבודה היא, והא מתניתא והקריב הכהן את הכלי המזבחה, זו הולכת אברים לכבש. ומדבעיא כהונה ש"מ עבודה היא. ואוקימנא בהולכת עצים למערכת דלאו עבודה היא. דרש רבא חצר שנתקלקלה מביא תבן ומרדה. וכשהוא מרדה אינו מרדה לא בסל ולא בקופה (ולא) [אלא] בשוליי קופה. מתני, ממלאין מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת. תנן בסוף מידות לשכת

(א) מתכני רבינו אלו נראה לרבי גמיי במקדש אין מתכיה לא רק גרס תמן אין מלה לא. (ב) ע"י בערך ערך דיופי. (ג) ע"י בתום מש"כ נשים רבינו.